

1. Interpretation and stress (Alessandra Riccardi, Guido Marinuzzi, Stefano Zecchin SSLMIT, University of Trieste - Psychologists)
2. Occupational health: Stress at the workplace (WHO). URL : <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/occupational-health-stress-at-the-workplace>

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Ольга Борецька

*студентка факультету іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Людмила Загородня

*кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Актуальність дослідження. Військовий переклад є важливою частиною комунікації між особами, залученими у цю галузь. Він забезпечує результативне спілкування між іноземними представниками військової справи. У сучасних умовах, коли навчання українських воїнів відбувається за кордоном або ж іноземні партнери відвідують Україну, цей вид перекладу став одним з основних у нашій державі. Аналіз прийомів перекладу військової лексики залишатиметься актуальним завдяки постійним змінам у суспільстві, політиці та міжнародних відносинах. Поняття безпеки та оборони постійно еволюціонують, тому лексика оновлюється. Наприклад, зміна стратегій і тактик, виникнення нових збройних технологій урізноманітнюють лексичну складову цієї галузі.

Мета розвідки – виявити та проаналізувати приклади застосування різноманітних лексичних і граматичних прийомів перекладу у військово-політичних текстах та з'ясувати, які серед них найпоширеніші.

Матеріалом дослідження слугували військово-політичні тексти з британської служби новин BBC NEWS та відповідні статті, перекладені українською мовою з BBC NEWS Ukraine. Також взято лексичні одиниці з Інтернет-джерела «Як говорити про війну в Україні англійською».

Об'єктом дослідження є військова лексика, вжита у реченнях, вилучених методом наскрізної вибірки з англомовних військово-політичних

текстів, та їхніх відповідників українською мовою, вилучених із відповідних перекладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні значний внесок у розвиток військового перекладу зробили Балабін В. В., Білан М. Б., Лісовський В. М. Зосереджувались на дослідженні військової лексики також Литовченко І. О., Зацний Ю. А. та інші. Ця тема потребує подальшого вивчення та аналізу через специфіку військового дискурсу, куди входять як професійні терміни, так і сленгізми, жаргонізми тощо.

Виклад основного матеріалу. Військовий дискурс є системою військового когнітивно-комунікативного характеру, що відображає концептуальне уявлення про реальні та уявні об'єкти, явища та їх взаємодію в області військового протистояння. Він включає в себе раціональну та емоційну оцінку цих явищ, а також засоби вираження, що забезпечують комунікацію між членами військового співтовариства та із зовнішнім світом в різних ситуаціях взаємодії та протистояння. Особливість військової сфери полягає, перш за все, в тому, що вона відбувається в умовах постійної небезпеки, де життя військового колективу та успішне виконання бойового завдання залежать від швидкості, точності та правильності дій. Особливість цієї діяльності передбачає використання мови з такими характеристиками, як збіжність, лаконічність, максимальна ясність та точність, спрямовані на уникнення будь-яких двозначностей.

Військова лексика – це система лексичних засобів, наприклад, військових понять і термінів, котрі функціонують у воєнному середовищі. У період збройних конфліктів, криз, революцій спостерігають найбільше змін саме у цій лексико-семантичній системі. Необхідно пригадати той факт, що причиною стрімкого розвитку військової лексики в Україні стало повномасштабне вторгнення держави-агресора Росії. З того часу в нашій країні з'явилося багато одиниць нової техніки, зброї, військового обладнання та речей для забезпечення гуманітарної допомоги. Значна частина цих понять не використовувалась в українському народі раніше. Відповідно, певні лексичні одиниці застосовувались уперше.

Військова термінологія становить цілий набір термінів цієї галузі. Військовий термін означає стандартну лексичну або синтаксичну номінативну одиницю з нейтральною конотацією, що вживається на позначення загальновійськового або військово-спеціального науково-технічного поняття і застосовується у військовій сфері функціонування національної мови [7, с. 11].

Мова загалом динамічна, а це означає, що мова для спеціальних цілей теж. У цьому випадку мова для спеціальних цілей або ж субмова є військова. Зміни у суспільстві, політиці та військовій справі гарантують розширення відповідного словникового запасу. Відтак розгляньмо приклади вживання військової лексики в англійських текстах і способи її перекладу українською мовою.

У поданих нижче прикладах (1) і (2) лексеми *missiles* та *enemy* перекладені своїми словниковими відповідниками, а при перекладі *air force* та *military equipment* застосований метод генералізації, оскільки «*ранкове зведення*» означає ранковий звіт повітряних сил, а «*техніка*» узагальнено позначає «*військове обладнання*». Перекладацькі еквіваленти вжиті й у прикладах (3) і (4). Зазначимо, що іменник «*авіа удар*» також можна перекласти як «*авіаційний удар*», нцільовому тексті поданий скорочений варіант цієї лексичної одиниці.

1. “Ukraine has intercepted 31 **missiles** launched by Russia at Kyiv overnight, Ukraine’s **air force** said”[10] – «Військові відзвітували про 31 збиту **ракету** під час нічної атаки. Ракети заходили з півночі, основний напрямок удару – Київ, – йдеться в **ранковому зведенні**». [5]

2. “I understand that the **enemy** wants to create some kind of grey zone where **military equipment** can’t enter and where people can’t move in large groups,” Pavlo Kuzmenko suggests”[9] – «Я розумію, що **ворог** хоче зробити якусь сіру зону, в яку б не могла заходити **техніка** і в яку б не могли вільно переміщуватися великими групами люди, – припускає Павло Кузьменко». [6]

3. “The use of special tracer **ammunition**, which lights up when discharged, helps Russian soldiers to direct their fire at night. However, those **rounds** also help Ukrainian **drone operators** dodge **bullets**” [11] – «Використання спеціальних трасуючих **боєприпасів**, які світяться під час випуску, допомагає російським військовим вести вогонь уночі. Однак ці **снаряди** також допомагають українським **операторам безпілотників** ухилитися від куль». [1]

4. “In recent days, other elderly and frail residents have been carried out on blankets across a bridge already damaged by **air strikes**”[9] – «Інших літніх і немічних мешканців в одному із сіл переносять на ковдрах через міст, уже пошкоджений **авіа ударами**». [6]

Під час перекладу військових текстів простежується використання й інших прийомів перекладу. Для прикладу, у реченні (5) тлумач використав калькування. Нагадаємо, що калькування – це такий вид лексичної трансформації, який передає план змісту через переклад складових лексичних одиниць плану вираження [3, с. 378].

У прикладі (6) спостерігаємо переклад способом вилучення. Термін “*conscription teams*” позначає *представників військового комісаріату*. При перекладі вдалися до вилучення лексичної одиниці «*представники*» і записали скорочений варіант «*військкоми*», що не використовується у формальних умовах. Під час перекладу висловлювання (7) перекладачі вдалися до описового перекладу через брак у цільовій мові еквівалентів.

5. “But almost two years into Russia’s **full-scale invasion**, there’s no flood of volunteers to the front line anymore”[8] – «Майже через два роки після початку **повномасштабного вторгнення** Росії добровольці на передову більше не йдуть». [2]

6. “Instead, the security service in Cherkasy is constantly shutting down local social media channels that warn people when the **conscription teams** are in town and alert them to areas to avoid” [8] – «Наомість служба безпеки в Черкасах постійно блокує місцеві канали в соцмережах, які попереджають чоловіків, коли у місто виходять **військкоми**, і повідомляють, яких районів слід уникати». [2]

7. “Serhiy was injured last autumn in Avdiivka, where the fighting has been fierce and even Ukrainian officials admit their army is **outgunned and outmanned**” [8] – «Сергія поранили восени минулого року в Авдіївці, де точилися запеклі бої. Навіть українська влада визнає, що сили противника там сильно **переважають як за кількістю озброєння, так і за кількістю людей**». [2]

Зауважимо, що низку лексем перекладають за допомогою транскрипції та транслітерації. Йдеться про терміни на позначення зброї, машин, безпілотників тощо. Наприклад: *javelin* – джавелін; *bayraktar* – байрактар; *HIMARS* – хаймарс; *Shahed* – шахід. [4]

Висновок. Для відтворення військових лексичних одиниць здебільшого застосовують способи транскрибування та транслітерації, що особливо характерно для позначення військової техніки та зброї. Проте для переважної кількості слів цієї галузі в українській мові існують словникові відповідники.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Їх не бачать тепловізори і радари». Як морські дрони Magura зробили революцію у війні з Росією. *BBC NEWS Ukraine*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c3ge8evj2xqo> (дата звернення: 03.04.2024)

2. «Я рада, що мій син зараз у лікарні, що він не на фронті». Як Україна намагається призвати чоловіків на службу. *BBC NEWS Ukraine*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c4n64nxddv7o> (дата звернення: 03.04.2024)

3. Корольова Т., Соріч Р., Александрова О. Військовий дискурс та особливості його перекладу. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2021. № 33. С. 372-378. URL: <https://www.lingstud.od.ua/archive/2021/33/26.pdf> (дата звернення: 06.04.2024)

4. Львівська Л. Як говорити про війну в Україні англійською. URL: <https://greenforest.com.ua/journal/read/yak-govoriti-pro-vijnu-v-ukraini-anglijskoju> (дата звернення: 06.04.2024)

5. Масований удар Росії з Ту-95 і «кинджалами» по Києву. Палали житлові будинки і дитячі садки, є поранені. *BBC NEWS Ukraine*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c4nv1pdwx5do> (дата звернення: 03.04.2024)

Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції

6. Пекло на Сумщині. Як люди тікають з прикордоння. *BBC NEWS Ukraine*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cqe30jj28y5o> (дата звернення: 03.04.2024)
7. Сідько О. К. Сучасний український військовий жаргон. *Кваліфікаційна робота*. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7929ced1-75ca-46d3-a88d-a24ec5919f1e/content> (дата звернення: 06.04.2024).
8. Exhausted Ukraine struggles to find new men for front line. *BBC NEWS*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-68255490> (дата звернення: 03.04.2024)
9. Russia Ukraine war: Fleeing embattled border villages. *BBC NEWS*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-68628376> (дата звернення: 03.04.2024)
10. Ukraine war: Russian missile attack targets Kyiv. *BBC NEWS*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-68623415> (дата звернення: 03.04.2024)
11. Ukraine war: The sea drones keeping Russia's warships at bay. *BBC NEWS*. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-68528761> (дата звернення: 03.04.2024)

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ТУРИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Яна Дробоцька

*студентка факультету іноземних мов,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Мар'яна Караневич

*кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Сучасний світ неможливий без подорожей, пізнання світу, вивчення іноземних мов та дослідження різних культур. Саме сфера туризму поєднує усі ці аспекти. Намагаючись привабити клієнтів, туристичні фірми розробляють різноманітні стратегії. Йдеться, наприклад, про створення брошур, флаєрів, інтернет-оголошень, постів в онлайн-додатках та ін. Усі ці види рекламної продукції потребують перекладу, аби розширити цільову аудиторію.